

PŘÍSTUP K PŘÍRODNÍM SLOŽKÁM KRAJINNÉHO RÁZU

RNDr. Martin Culek, Ph.D.
Geografický ústav Př. Fak. MU

Projev přírodních podmínek

- 1. Přímo utvářející krajinný ráz: Skály, jezera, mlhy...
- 2. Přes rozumné využívání krajiny...
- Za kladnou estetickou hodnotu pak považovány:
- Znaky harmonie, harmonického měřítka
- Znaky trvalé udržitelnosti (Löw)
- Znaky laskavé péče
- Nejsou identické pojmy atraktivita a estetika, i když se částečně překrývají.

Sesuv – Větrníky: rozumné využití na pastvinu

Harmonická krajina okraje Vysočiny, dobrá struktura využití, až
na přerostlé porosty na mezích (Jamné)

Dobré využití odlišného reliéfu vytváří malebnost krajiny. Roháč u Blatnice.
Zato poutní kostel na vrcholu v pozadí nechali komunisté osázet lesem, aby
nebyl vidět - ztráta regionální dominanty

Malý Chlum u Č. Hory. Sladěna geologie a využití krajiny. Dole perm – pole, kyselá křídové pískovce – jehličnatý les, vápnité opuky – bývalá pastvina, nyní listnatý les. Nahoře kvůli ztrátě výhledu postavena rozhledna.

Přírodní, přírodovědná a senzuální hodnota přírodních složek

- Přírodní hodnota ? U kraj. rázu nutno rozdělit:
- Přírodovědná hodnota (př: švihlík, zkameněliny, monadnok – vzácnost, typičnost - vyvinutost)
- Senzuální hodnota (jak mnoho působí)
- Přírodní hodnota = přírodovědná × senzuální
- $5 = 5 \times 1$ (ale může být v geniu loci)
- $5 = 1 \times 5$ (strž v poli, lom v kopci)
- $25 = 5 \times 5$
- U přírodovědné hodnoty i senzuální vždy bodové hodnocení ovlivněno kontextem – v okolí běžné? Lepší?
- U relat. přírodních prvků je přírodní hodnota vždy ≥ 0 „Nesoudíme pánaboha“, i když třeba „nudná“ rovina.

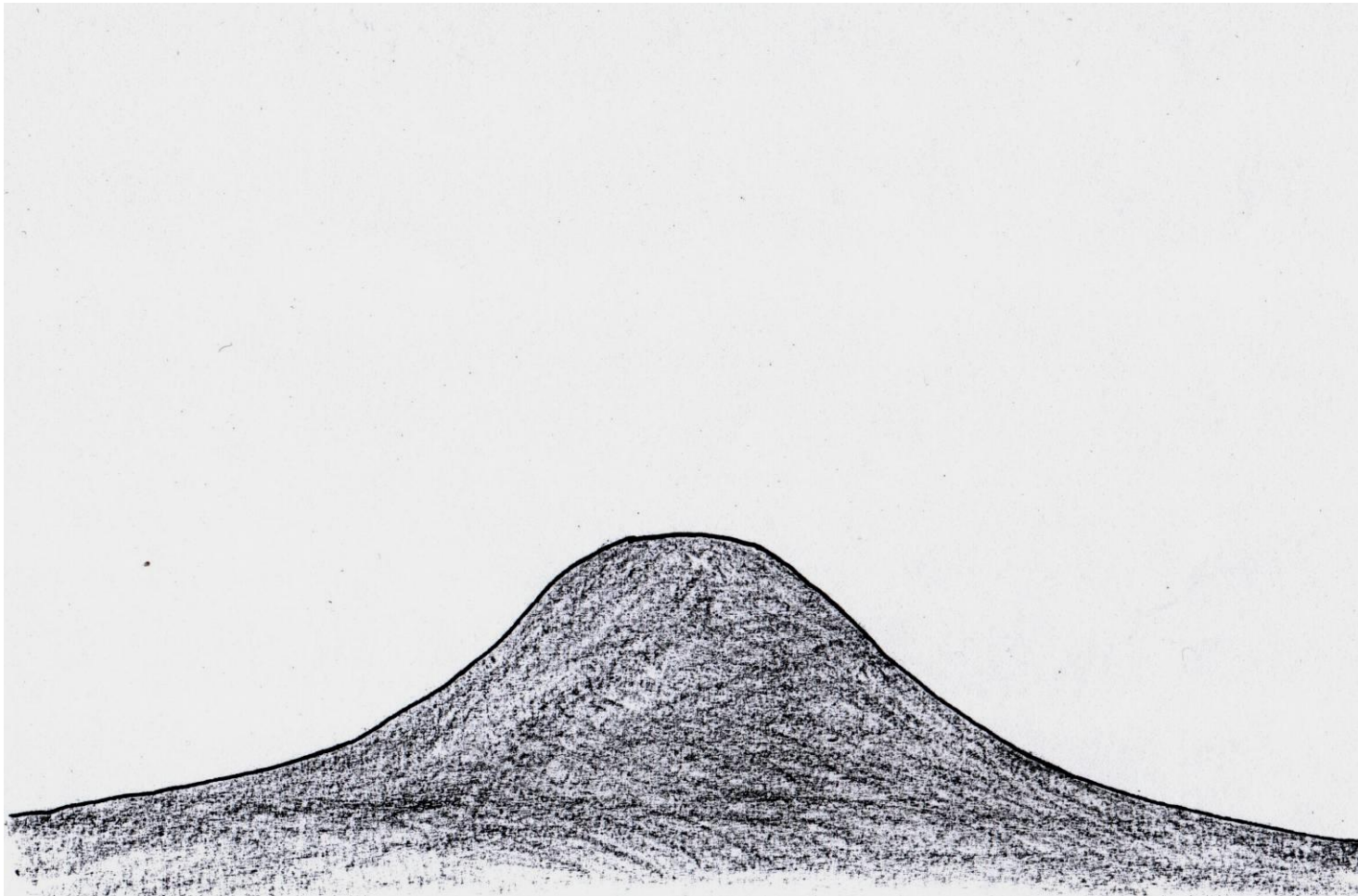
PŘÍSTUP K PŘÍRODNÍMU PROSTŘEDÍ U KRAJINNÉHO RÁZU při výstavbě:

- Ignorance – **Chyba** (architektonická bezohlednost)
- Respektování – **schování díla**
  - – **popření přírody (ale ne poškození)**
  - – **využití přírody**
- **NA PŘÍRODNĚ JEDINEČNÁ MÍSTA PATŘÍ JEN
FUNKČNĚ JEDINEČNÉ STAVBY**

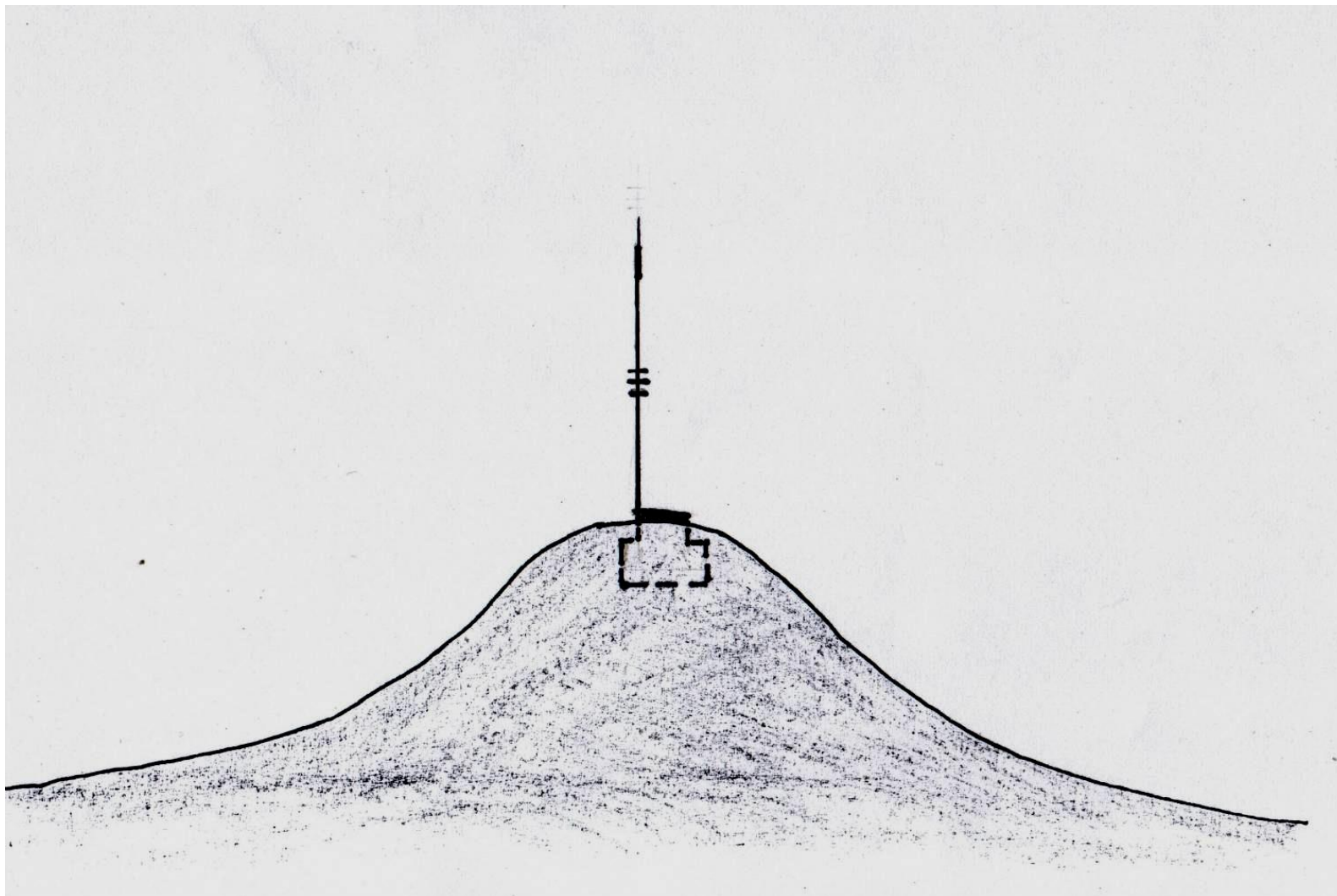
Postoj k přírodnímu prostředí při výstavbě

Idealizovaný příklad. Máme vrcholek hory, stavíme věž:

Postoj č. 1: Respektování - **Skrytí**

Unikátní skrytý dům

- Švýcarské Alpy,
- v blízkosti termálních lázní Vals,
  - přísné stavební nařízení:
  - **nesmí se zde stavět moderní domy (!)**
  - narušily by původní ráz horského městečka,
  - pár m od staré stodoly (v ní část domu)
  - navrhli švýcarští architekti Christian Müller a Bjarne Mastenbroek

Díky přísné regulaci dotlačeni k perfektnímu dílu, které je dnes magnetem pro zainteresovanou veřejnost.

Šumavské sídlo p. Bakaly na Modravě. Tlakem ochrany přírody také dílo částečně schováno – zakopáno a doplněno zelenou střechou

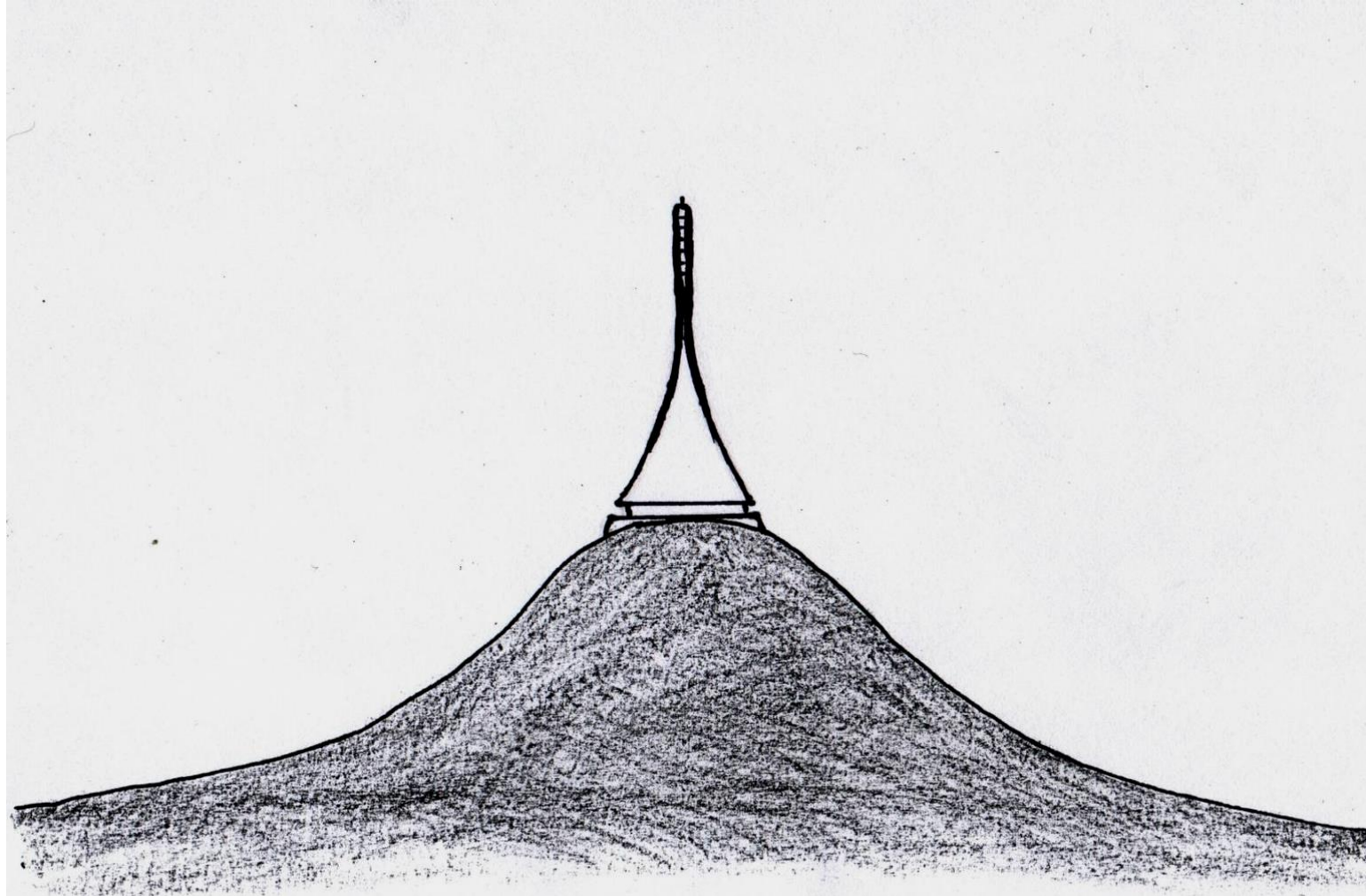

Ngorongoro, Tanzanie,

horní okraj kráteru, Serena Lodge. Když to jde v Africe, nešlo by to i u nás?

Postoj č. 2: Respektování – Sladění, mystično

- Ing. arch. Karel Hubáček
1963, stavba 1966-73
- Námitky. Hubáček:
„navržená stavba vrchol
kopce nerozměňuje, nýbrž
jej dotváří a podporuje růst
jeho vrcholu“.
- 1969 nejvyš. ocenění
Mezinárodní unie architektů -
cena Augusta Perreta. Je to
nejvýznamnější ocenění, kterého
kdy český architekt dosáhl.
- V roce 2000 byla stavba
oceněna titulem
„Nejvýznamnější česká
stavba 20. století“. 1998
kulturní památka, 2006 NKP

Podobný příklad „sladění s reliéfem“:
Vrabinec u Děčína – kužel a dům.
foto: Chráněná území ČR

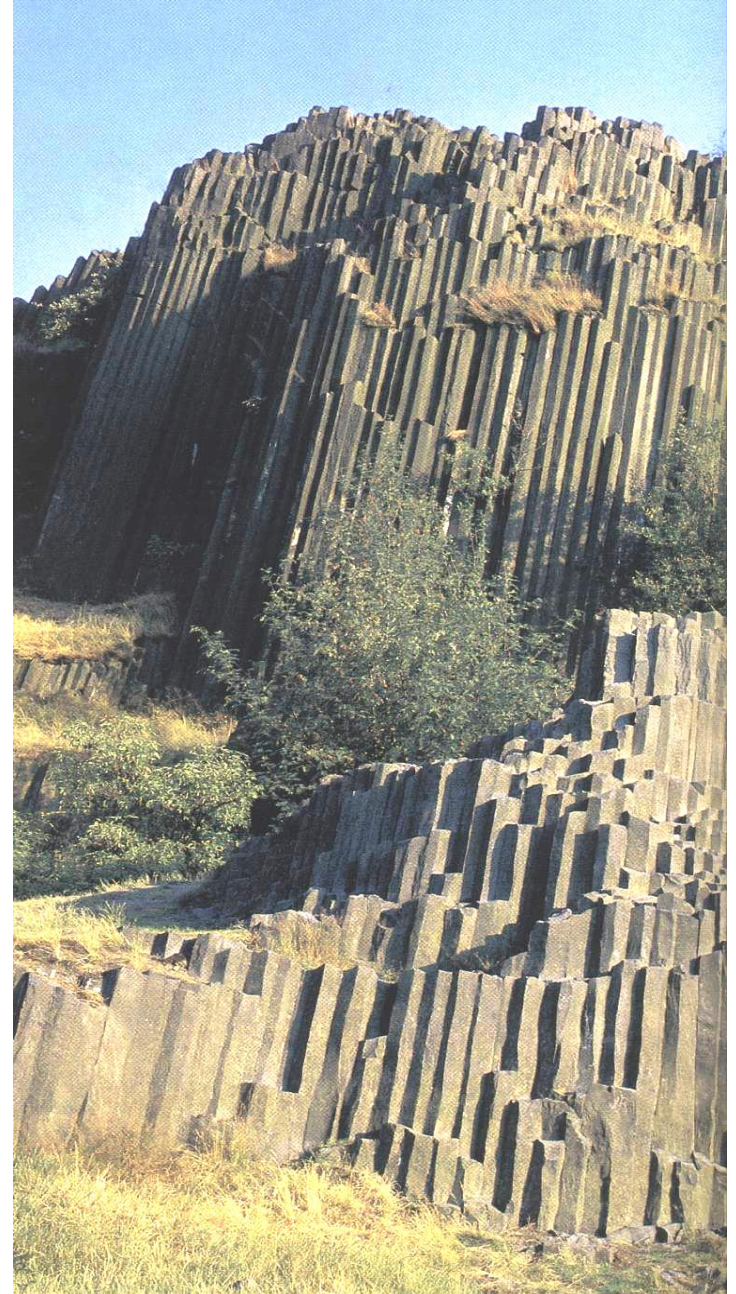
Zlatý vrch – neovulkanický, Lužické hory – může inspirovat stavby zde

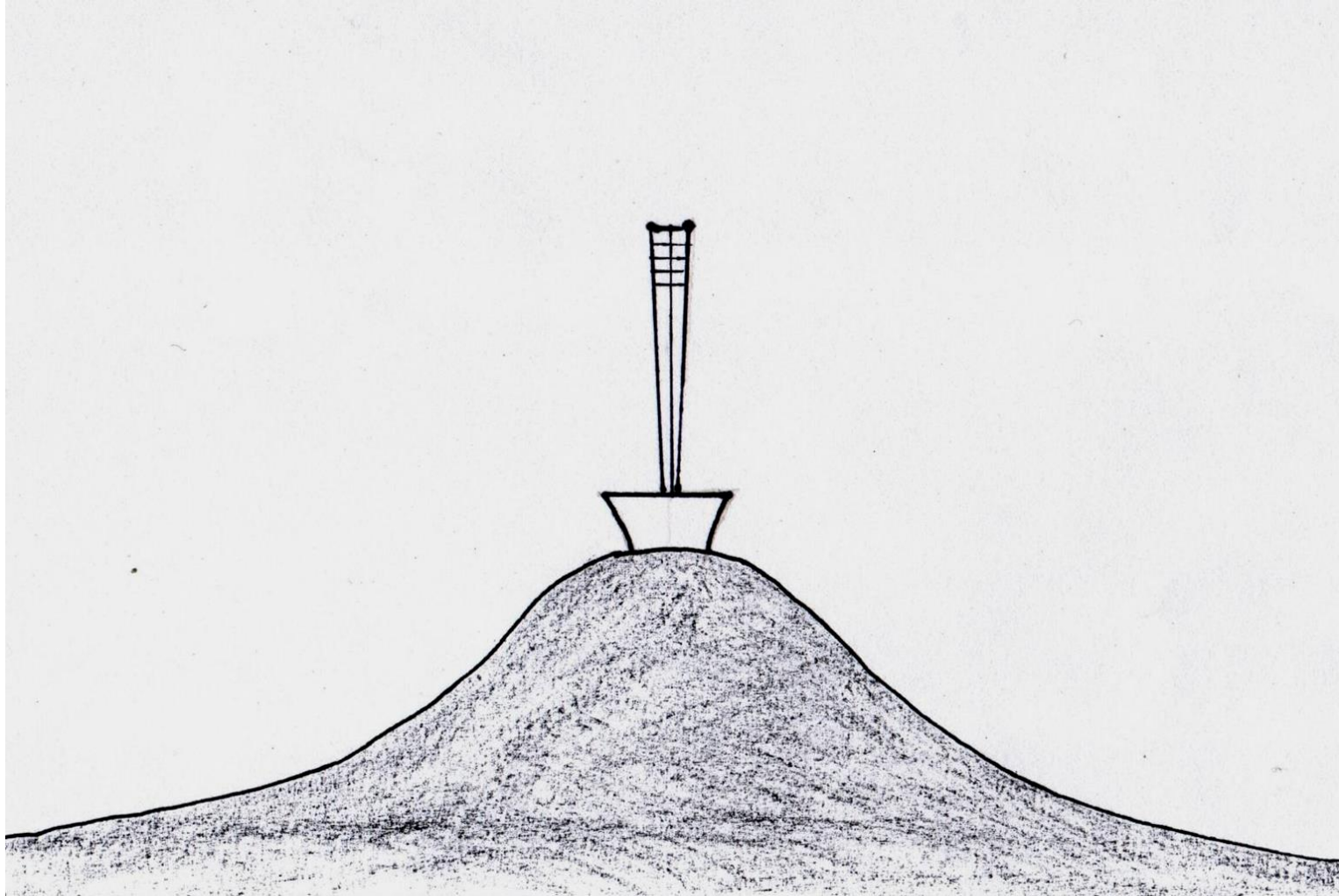
Katedrála v Reykjavíku – inspirace horninou, zdůraznění Islandského specifika - sopečnost

Panská skála u Kamenického Šenova

Postoj č. 3: Respektování – Provokace (protipól)

Toto se musí velmi dobře umět. Často se pod argumentem „protipólu“ skrývá jen bezohlednost. V ČR se těžko hledají dobré příklady. Snad:

Vodojem: Brno- Kohoutovice

Ing. arch. Tomáš
Černoušek, 1969

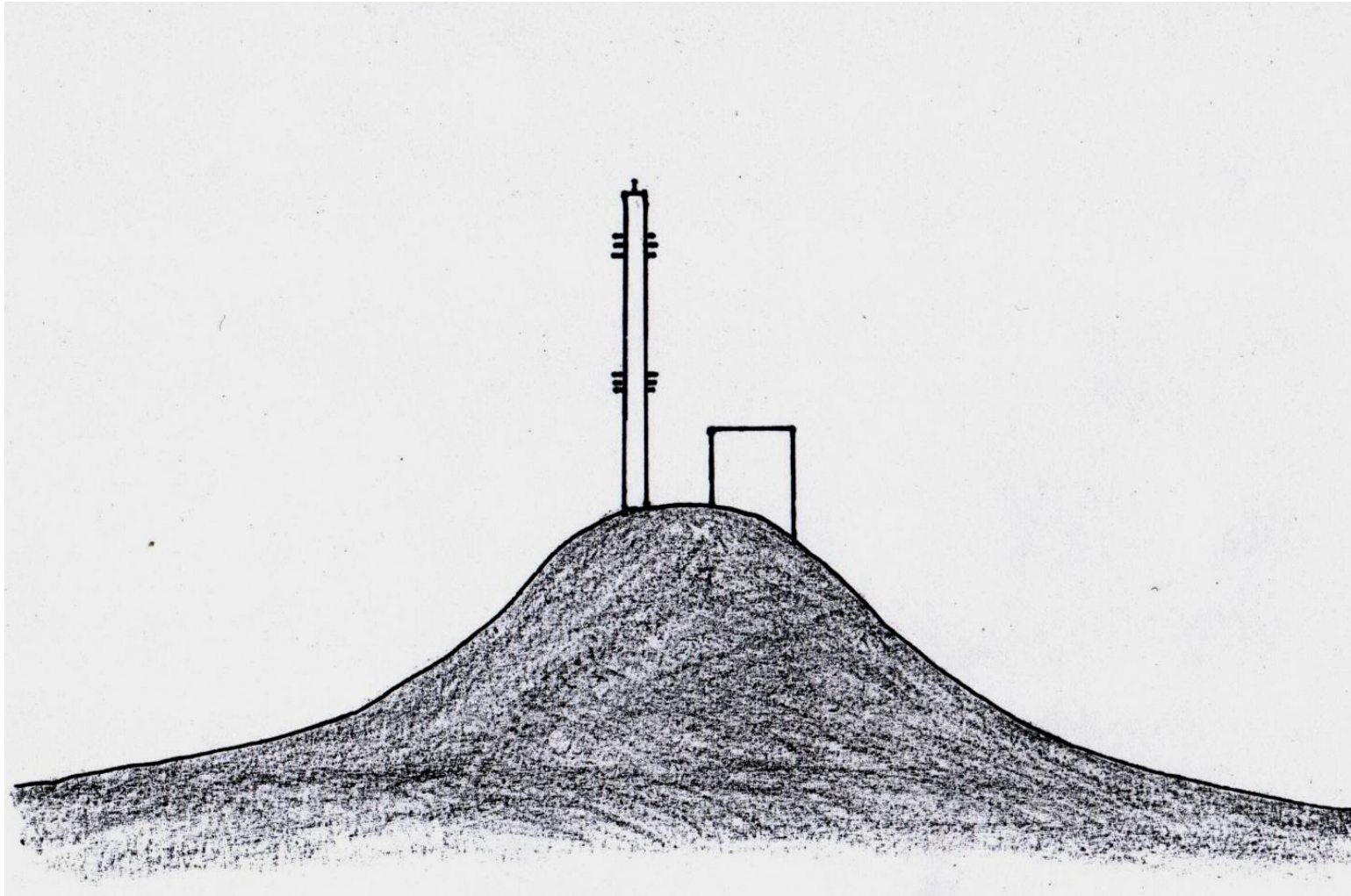

Postoj č. 4: **Ignorance** = **bezohlenost**

Taková stavba může stát kdekoliv, třeba i na rovině.

Stavba, která může stát kdekoliv, je vlastně z hlediska kraj. rázu špatná

Dlouhé Stráně

Brutální zásah, vodorovně seříznutý vrchol hory. Zatímco ostatní kopce oblé

Vysílač na Lysé hoře

1976-1980

zcela nepadnoucí k
vrcholu hory. Vhodný
snad na skalnatý štít.

X

Díla mají
korunovat
(nejen) přírodní
prostředí !

Děkuji za pozornost k úvodní části !

V prezentaci jsou použity fotografie z archivu autora i z internetových otevřených zdrojů.